

En av fyra lärare byter arbete varje läsår – läraromsättningen ett stort problem för elever, föräldrar och skolor

Åsa Morberg, docent

Nya och alarmerande uppgifter kommer från Sveriges radios nya studie av läraromsättningen. Det är viktigt att belysa läraromsättningen och Sveriges Radios nya undersökning ger verkligen ny information om dagsläget för läraromsättningen.

Vad betyder lärarbyten egentligen för eleverna? Att byta lärare kan få stora konsekvenser. Det vet alla som bytt lärare någon gång under skoltiden. Kanske är det de svaga eleverna som drabbas värst? Men naturligtvis drabbas alla elever. Det finns exempel på elever som bytt sin mentor flera gånger under exempelvis mellanstadiet.

SVT kan nu genom sin studie visa hur omfattande läraromsättningen egentligen är. En lärare av fyra lärare byter arbete varje år. Hälften av alla lärare arbetar max tre år på samma skolenhet. Det finns kommuner som är har sämre resultat. Nordanstig kommun förlorar exempelvis varannan lärare.

Här har det skett en förändring över tid. Förr var det mycket ovanligt att lärare bytte arbete. Många lärare stannade kvar på sitt första arbete under hela sitt resterande yrkesliv. Eftersom det varit regelbundna läraröverskott, så under dessa perioder som inträtt med jämna mellanrum, har lärare suttit stilla på sina tjänster. Det har inte varit möjligt att byta helt enkelt. Lärare har ibland lämnat en tjänst för att studera vidare, men har då återvänt till yrket med utvidgad kompetens. Under nästkommande läraröverskott förändras detta.

Stor läraromsättning är något som skolinspektionen har synpunkter på. De elever som har särskilda behov drabbas allra mest, eftersom de behöver ha en förutsägbar och trygg undervisningssituation. Skolinspektionen menar att täta lärarbyten får konsekvenser för elevernas lärande, för arbetsron i klassen och för en rättvis betygssättning. Det instämmer jag förstås i.

Skolinspektionen säger att lärarbyten faktiskt kan ge en felaktig betygssättning om inte lärare har sett till att dokumentationen av elevernas studieresultat är god. Lärare kanske då stöder sig på betygen från tidigare år. Lärare kan också övervärdera egna underlag. Relationerna mellan barn och vuxna kan också bli lidande. Eleverna litar inte på sina lärare av rädsla för att de faktiskt kan försvinna.

Det som saknas i Sveriges radios studie är uppgifter om var lärarna tar vägen sedan de hoppat av. SVT kan inte heller säga något om varför de egentligen valt att säga upp sig. Det sägs att det är två orsaker främst, och dessa orsaker är dålig arbetsmiljö och lönen i nämnd ordning. Eftersom lärarbristen är stor så har lärare verkligen makt över sin arbetssituation och arbetsmarknaden är lärarens. I en situation med läraröverskott hade dessa arbetsbyten inte varit möjliga.

De täta lärarbytena får konsekvenser för huvudmännen och hur ska den här situationen kunna ändras för elevernas bästa? Bland de som lämnar finns naturligtvis en och annan som byter yrke. Det finns många verksamheter som faktiskt anställer lärare till andra uppgifter än undervisning.

Sedan finns det naturligtvis de som väljer en mer attraktiv arbetsplats, såväl lönemässigt som arbetsmiljömässigt!

Arbetsmiljön för lärare, liksom lärarnas löner, är något som såväl Lärarförbundet som Lärarnas Riksförbund arbetar intensivt med. Går lärarnas fackliga organisationer samman blir kraven ännu starkare på att förbättra lärarnas arbetsmiljö och lönerna. Det sägs vara två problem, arbetsmiljö och lönesättning, som orsakar den höga läraromsättningen.

Att åtgärda dessa problem kommer att kosta pengar, men att inte åtgärda dem kommer att kosta ännu mer. Lönefrågan är lättare att lösa, än arbetsmiljöfrågan. Det finns många åtgärder som kan ge en bättre arbetsmiljö exempelvis: Lärare behöver avlastning, genom stödpersonal och förbättrade administrativa system. Lokalmässig översyn av såväl klassrum som arbetsrum och konferensrum behövs. Det finns professionella specialister på arbetsmiljö, och huvudmännen bör naturligtvis använd dem. En väl fungerande yrkes- och arbetsplatsintroduktion är också viktig. Alla arbetsmiljösatsningar måste vara systematiska och långsiktiga. Det är också viktigt att följa upp och utvärdera arbetsmiljösatsningar.